

які навколишні готові виявляти повагу. Роман же досліджує ще й метафоричний розрив між минулим і теперішнім життям героя, який більше не може знайти задоволення в тому, чим він жив раніше: бійках, випивці та розгульному житті. Однак відхід від цих цінностей, які раніше здавалися важливими, приносить йому відчуття самотності.

Мартін Іден як персонаж.

У романі Мартін переживає глибоку внутрішню трансформацію, поступово змінюючись від простого моряка до людини, яка стикається зі світом інтелектуальної та мистецької еліти.

Спочатку він ідеалізує Рут, але згодом усвідомлює її залежність від цінностей і поглядів родини. Нездатність формувати самостійну думку та обмеженість у сприйнятті позиції Мартіна розкриваються в переконанні, що існує лише одна істина, яка визначається батьками. У фіналі роману Мартін доходить до висновку, що не зможе врятувати Рут, повністю втрачає ілюзії щодо буржуазного способу життя та відчуває глибоку емоційну порожнечу. У фільмі образ Мартіна поданий більш романтизовано і менш прагматично: він розриває стосунки з Оленою (у фільмі Рут Морз стала Оленою Орсіні) виключно через втручання її батьків.

Фільм П'єтро Марчелло виступає не стільки прямою кіноадаптацією роману, скільки його творчим переосмисленням і трансформацією на новий рівень. Режисер зберігає ключові теми, закладені Джеком Лондоном, але додає до них свою унікальну естетичну й філософську інтерпретацію, адаптуючи історію Мартіна до сучасних реалій через кінематографічні засоби. При цьому акцент зміщується виключно на особисті проблеми головного персонажа, тоді як першоджерело ці аспекти органічно поєднує з соціальними питаннями. Тож робота Марчелло — це не стільки частковий переклад з мови літератури на мову кіно, скільки самостійний художній твір із використанням основ сюжету, закладеного автором оригіналу.

Б. Дєтініч

СВІТ ДИТИНСТВА І СВІТ ДОРОСЛИХ В ОПОВІДАННІ КЕНА ЛЮ «ПАПЕРОВИЙ ЗВІРИНЕЦЬ»

B. Dietinich

THE WORLD OF CHILDHOOD AND THE WORLD OF ADULTS IN KEN LIU'S SHORT STORY "PAPER MENAGERIE"

Американський письменник китайського походження Кен Лю (1976) — лауреат численних премій з фантастики як за власні твори, так і за переклади з китайської. Оповідання «Паперовий звіринець» (2011) стало першим твором, який за один рік отримав три престижні премії з фантастики: Неб'юла, Г'юго та Всесвітню премію фентезі. Крім того, твір був номінований на Локус та став лауреатом кількох інших відомих премій. Однак Локус оповідання все ж-таки отримало — у складі авторської збірки «Паперовий звіринець та інші оповідання» (2016). Український переклад збірки Євгена Шириноса вийшов у 2020 р.

Головний герой оповіді, Джек, американський підліток, батьки якого — американець і китаянка, розповідає свою історію, яка співзвучна з життям його майже однолітка — автора, колись 11-річного емігранта в США. Джек постійно конфліктує з матір'ю, яка створює для нього паперових звірів у техніці оригами

та оживляє їх. Однак справжня розповідь про її непросте життя відкривається Джеку тільки завдяки паперовому тигру лише після смерті матері. Твір висвітлює складнощі взаємодії різних світів: східної та західної культури, емігрантів і місцевого населення, традиційної та рідної мови, звичаїв предків та інших аспектів. У цьому контексті виокремимо два аспекти оповідання: світ дитинства й світ дорослих.

Світ дитинства розгортається крізь Джекові спогади, які виразно поділяються на два етапи: перший охоплює час до 10 років, а другий — період від 10 років до завершення навчання у школі.

У першому періоді дитина:

- спілкується з батьком англійською та розуміє китайську, якою звертається до нього мати;
- споживає з родиною, переважно, китайську їжу маминого приготування;
- має єдині іграшки — паперові тваринки — оригамі, зроблені та оживлені матір'ю;
- його улюбленець і друг — паперовий тигр Лаоху;
- живе в гармонії з двома культурами, перебуваючи на межі між ними.

Другий етап розпочинається з переїзду родини до нового дому. Там Джек знайомиться з новим сусідом і ровесником Марком, із яким навчається в одній школі. Поединок улюблених іграшок хлопців, де Лаоху знищує Обі-Вана Кенобі Марка, створює конфлікт, що переростає у форму етнічного цькування в школі та сприяє зміні Джека, який:

- починає соромитися свого китайського походження та історії знайомства батьків через шлюбний каталог;
- наполягає, аби сім'я перейшла на американську їжу, а мати спілкувалася виключно англійською;
- паперовий звіринець матері замінює на пластикові фігурки персонажів із «Зоряних воєн»;
- швидко віддаляється як від матері, так і від межі двох культур у напрямку американської.

Світ дорослих хронологічно охоплює все життя Джека, розділяючись на кілька ключових періодів, перші два з яких формують світ дитинства: дитячий, шкільний, 22 роки (смерть матері) і 24 роки (день поминання померлих).

У дитячий період світ Джека формують його батьки. Східна культура матері, її любов і чарівні паперові фігурки створюють рівновагу із західною культурою батька.

У шкільний період додаються нові виклики:

- з'являються сусідки, які сповнені упереджень і з презирством ставляться до матері Джека та самого хлопця;
- батько спрямовує родину на шлях американізації, намагаючись полегшити синові інтеграцію в суспільство;
- створюється відчутний тиск чоловіка й сина на матір, а її паперовий звіринець зникає в коробці на горіщі;
- східний компонент самоідентичності Джека поступово зникає.

Джек у 22 роки є складником світу дорослих. Разом із батьком він перебуває біля ліжка вмираючої матері. Її останнє прохання — зберегти коробку зі звіринцем, діставати її кожного року в день поминання померлих і згадувати про неї. Після смерті матері цю коробку на горіщі знаходить Сьюзен, дівчина Джека, і вони забирають звіринець до своєї квартири. Проте обіцянку матері Джек швидко забуває, адже його зв'язок зі східною самоідентичністю майже втрачений.

До 24-річного Джека в китайський день поминання померлих несподівано підходить тигр Лаоху та розгортається в лист його матері до нього. Тож він знаходить китайську туристку, через яку відкриває трагічну історію своєї матері та її глибоку любов до сина. Китайський ієрогліф «любов», з великими зусиллями написаний Джеком під словами матері, надає тигру нове життя. Лаоху оживає, і вони разом вирушають додому, а Джек — ще й до рідної східної культури.

Головний герой історії, громадянин США, поєднує в собі дві культури: західну, яку уособлює батько-американець, і східну, що походить від матері-китайки.

У процесі переходу зі світу дитинства до світу дорослих він майже повністю відмежовується від материнської культури, залишаючи у своєму житті лише її тінь. Відродження східної частини власної ідентичності відбувається через магічні оригами матері вже після її смерті. Секрет материнської магії, яка стала своєрідним посланням від матері зі світу дорослих до сина зі світу дитинства, полягає в тому, що любов іншою мовою можна відчувати лише губами, тоді як рідною мовою вона проникає прямо у серце.

Н. Крикля

**ОПОВІДАННЯ АНДЖЕЯ САПКОВСЬКОГО «МЕНШЕ ЗЛО»
В ТЕЛЕСЕРІАЛІ «ВІДЬМАК» ЛОРЕН ШМІДТ-ГІССРІХ**

N. Kryklia

**ANDRZEJ SAPKOWSKI'S SHORT STORY "THE LESSER EVIL"
IN THE TV SERIES "THE WITCHER" BY LAUREN SCHMIDT-HISSRICH**

Оповідання «Відьмак» (1986) польського письменника Анджея Сапковського започаткувало однойменний літературний цикл фентезі про пригоди відьмака Геральта із Рівії. Одним із перших продовжень стало оповідання «Менше зло» (1989), а першою книгою серії — збірка «Відьмак. Останнє бажання» (1993) з цих та ще 11 оповідань. Останньою з численних книг циклу наразі є роман «Роздоріжжя круків» (2024). «Менше зло» отримало премію Зайделя (1990) — найпрестижнішу польську премію з фантастики, а інші твори серії та їх автор — численні національні та міжнародні нагороди. Світ Геральта поступово перетворився у франшизу, до якої додалися комікси, художні та анімаційні фільми, серіали, мюзикли, відеоігри тощо.

Остання екранізація циклу — серіал «Відьмак» (Netflix, 2019–2025, 4 сезони, знімається п'ятий). Проект очолила американська сценаристка і телепродюсерка Лорен Шмідт-Гіссріх, а творчим консультантом серіалу став Анджей Сапковський. «Менше зло» — перший епізод першого сезону (2019) серіалу.

Події розгортаються в невеличкому містечку Блавікен, куди прибув Геральт і випадково опинився в центрі конфлікту між жорстокою розбійницею княжною Ренфрі та чародієм Стрегобором. Останній брав участь у спробах мачухи Ренфрі вбити власну пасербицю багато років тому. Тоді «не знайшлося нікого, хто скрутив би їй голову. І тобі зараз», — підсумував Геральт в розмові з чародієм, а зараз це протистояння може призвести до численних жертв серед містян, тож відьмак повинен обрати «менше зло».

Оповідання є своєрідною пародією на казку братів Грімм «Білосніжка» (1812), долю якої модифікує Ренфрі. Мачуха та чародій намагалися її отруїти яблуком з беладоною, але урятували (дали блювотного) семеро гномів, яких вона «переконала, що вигідніше грабувати купців на тракті, ніж дихати пилюкою в копальнях». Гноми